

اللَّهُ أَحْمَدُ

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی هرمزگان

واحد پژوهش‌های اتاق هرمزگان

عنوان پژوهش : اقتصاد دریا محور در هرمزگان

طبقه بندی موضوعی : علوم اقتصادی

واژه‌های کلیدی : اقتصاد، دریا، دریامحور، هرمزگان.

فهرست :

- ❖ مقدمه..... ۱
- ❖ الزامات اساسی در تحقق توسعه و اقتصاد دریامحور..... ۴
- ❖ نگاهی به فرصت‌ها و قابلیت‌های استان هرمزگان در توسعه دریا محور ۷
- ❖ برنامه‌ها و اقدامات انجام شده در استان هرمزگان در حوزه دریا..... ۱۰
- ❖ جمع بندی و پیشنهادها..... ۲۰

❖ مقدمه

توسعه دریامحور و اقتصاد دریا که اخیراً بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته، موضوعی بسیار کلی است و لازم است تا تصویر روشنی از آن ترسیم گردد. تعریف اقتصاد دریامحور که در ادبیات جهانی عموماً با عنوان اقتصاد آبی یا Blue Economy از آن یاد می‌شود، استفاده پایدار از ظرفیت منابع و گستره‌های آبی اعم از اقیانوس‌ها، دریاها، دریاچه‌ها و جزایر برای رشد اقتصادی، بهبود وضعیت معیشت و ایجاد اشتغال و درنهایت افزایش تولید ناخالص داخلی تعریف می‌گردد. بنابراین، حوزه اقتصاد دریا فراتر از مواردی از قبیل شیلات و گردشگری دریایی است و مستلزم ظهور و حمایت از صنایع مرتبط با آب و دریا و از جمله حمل و نقل دریایی، گردشگری دریایی، انرژی‌های تجدیدپذیر، آبی پروری و شیلات، بیوتکنولوژی دریایی، زیست‌هواشناسی و معدنکاری دریایی است.

۱. اقتصاد دریامحور، راهبردی اساسی، توسعه‌ای و کنشگرا و درنهایت، تحول‌آفرین است.
۲. اساسی است؛ زیرا در سطح بالایی نهادها و سازمان‌های زیادی را درگیر می‌کند.
۳. توسعه‌ای است؛ زیرا با موضوعات مختلف توسعه‌ای و حاکمیتی مانند جمعیت‌پذیری، ایجاد زیرساخت‌ها و ارتباطات گره خورده است.
۴. کنشگراست؛ زیرا محرک جدی به کارگیری و به کاراندازی صنایع و اشتغال در دریاها و سواحل است.

شاید اگر امروز تصمیم گرفته شود ۱۰۰ موضوع و اقدام اساسی در فرایند توسعه کشور فهرست گردد و از بین آنها ۵۰ موضوع مهم‌تر انتخاب شده و درنهایت پنج موضوع کلیدی و جدی برگزیده شود، بدون شک موضوع توجه به اقتصاد دریامحور و توسعه سواحل مکران در سبد انتخاب‌نهایی قرار می‌گیرد.

ایران با داشتن ۵۸۰۰ کیلومتر نوار ساحلی جنوبی و شمالی (۴۰ درصد مرزهای کشور)، کشوری دریایی محسوب می‌شود؛ ولی در میزان استفاده از این نعمت خدادادی چندان موفق نبوده است. بیشترین فعالیت در عرصه سواحل کشور، مربوط به محدوده‌های شهری و روستایی و تأسیسات

بندری و نظامی است که همه اینها حدود ۵ درصد از ظرفیت سواحل کشور را به خود اختصاص داده‌اند و حدود ۹۵ درصد از این ظرفیت مورد توجه قرار نگرفته است. در حالی که این مناطق دارای اهمیت ژئواستراتژیک، ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک در مقیاس جهانی و منطقه‌ای هستند.

فرصت‌های عظیم و بی‌همتا چهار استان جنوبی با ۴۹۰۰ کیلومتر طول خط ساحلی و سه استان شمالی با ۸۹۰ کیلومتر خط ساحلی، در حوزه‌های گردشگری، تجاری، سکونتی، صنایع و شیلات به دلیل عدم توسعه محدوده‌های سکونتی و اقتصادی بلا استفاده مانده است در حالیکه این مناطق بنا به موقعیت جغرافیایی و طبیعی نزدیکی به بنادر اصلی آسیا از منظر تجارت و بازرگانی بین‌المللی نیز بهترین منطقه برای توسعه اقتصادی به شمار می‌روند.

در حال حاضر بسیاری از کشورهای جهان سهم عمده‌ای از تولید ناخالص ملی خود را از دریا تأمین می‌کنند. در این میان ویتنام و سپس چین با بیش از ۵۰ درصد، در صدر قرار دارند. ایران نیز حدود ۱۰ درصد از تولید ناخالص ملی خود را از دریا تأمین می‌کند که با توجه به پتانسیل‌های موجود در کشور، رقم پایینی تلقی می‌گردد. ایران حدود یک درصد اقتصاد دریایی دنیا را بدون احتساب منابع نفتی و گازی و حدود ۲/۵ درصد را با احتساب این منابع به خود اختصاص داده است. این در حالی است که از نظر پتانسیل موجود در اختیار کشور، ایران از بین ۱۸۴ کشور در رتبه چهارم قرار دارد، در صورتی که از نظر کسب درآمد وضعیت مطلوبی نداشته و بیشترین فعالیت‌های اقتصادی در عرصه سواحل کشور متمرکز در محدوده شهرهای بزرگ ساحلی است.

طبق آمارهای جهانی، ارزش دارایی‌های اصلی عرصه‌های آبی بیش از ۲۴ تریلیون دلار برآورد شده و در حال حاضر شیلات بیش از سایر زمینه‌ها مورد استفاده قرار دارد، به گونه‌ای که آبی پروری با عرضه ۵۸ درصد ماهی به بازارهای جهانی سریع‌ترین و حیاتی‌ترین بخش بهره‌برداری از این عرصه‌ها است.

موضوع دیگر، چالش توزیع نامتوازن جمعیت در کشور و نگاه تمرکزگرایی و عدم توجه جدی به پتانسیل‌ها و ظرفیت و منابع نواحی مرزی و به خصوص در نواحی با مرز آبی بسیار جدی است. به عنوان نمونه، هفت استان ساحلی ما که حدود ۲۵ درصد مساحت کشور را به خود اختصاص می‌دهند، تنها دربرگیرنده حدود ۱۰ درصد جمعیت کشور هستند. در حالی که بررسی‌ها نشان می‌دهد که به ازای ایجاد یک شغل در بخش اقتصاد دریا، چهار شغل جدید ایجاد می‌گردد که در مقایسه با سایر بخش‌ها بسیار قابل توجه است.

در این زمینه، نمونه‌های موفق و ناموفقی به چشم می‌خورد. به عنوان نمونه، با ایجاد بندر شهید رجایی، جمعیت بندرعباس و به طور کلی استان هرمزگان دو برابر شد و پس از آن با اضافه شدن صنایع مادر در ناحیه بندرعباس مانند صنایع پتروشیمی، آلومینیم، کشتی‌سازی، فولاد و سیمان هرمزگان جمعیت این ناحیه بیش از پنج برابر شده است. از طرفی تجربه تقریباً ناموفق منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس در عسلویه به لحاظ کلان، بیانگر این مطلب است که عدم توسعه پایدار و متوازن اگرچه به عنوان یک مرکز پُراهمیت فعالیت‌های صنعتی و معدنی، منافع اقتصادی برای کشور به همراه دارد، لیکن چالش‌های جدی زیست محیطی، کالبدی و اجتماعی را (مانند آلودگی‌های بالای زیست محیطی و مسائل اجتماعی ناشی از مهاجرت‌های شغلی و دوگانگی فرهنگی) به دنبال داشته است.

لذا با توجه به تأکید مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) و مبانی قانونی موجود، مسأله توسعه دریامحور یکی از مسائل مهم کلان کشور محسوب می‌شود از این رو اهمیت یک برنامه جامع توسعه‌ای برای مناطق ساحلی و دریایی کشور بسیار زیاد است و نیاز به سیاست‌های کلان توسعه دریامحور بیش از پیش در کشور حس می‌شود.

❖ الزامات اساسی در تحقق توسعه و اقتصاد دریامحور

* توجه به موضوعات و محورهای کلیدی توسعه دریامحور موضوعات کلیدی توسعه دریامحور مشتمل بر مواردی از قبیل آینده نگری، توجه به رقابت‌پذیری و رقابت جهانی توجه به تحولات جهانی در حوزه صنایع و حمل و نقل دریایی لجستیک و زنجیره تأمین، توسعه یکپارچه زیرساخت‌های ریلی جاده‌ای و هوایی و ارتقای نسل بنادر می‌گردد.

* توجه به توان اکولوژیک در برنامه‌ریزی‌های توسعه با توجه به اصول آمایش سرزمین بارگذاری انواع فعالیت‌های انسانی لازم است براساس توان اکولوژیک انجام پذیرد تا اصول توسعه پایدار رعایت شود به عنوان، نمونه در برنامه توسعه سواحل مکران که برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی و وزارتخانه‌ها در کنار هم آورده شده است براساس توان اکولوژیک نیست و این موضوع می‌تواند سبب افزایش هزینه‌های اجرای آن برنامه‌ها شود.

* توجه به اقلیم مناطق و نواحی ساحلی یکی از موضوعاتی که وجود دارد این است که تشویق به ایجاد سکونتگاه‌های جدید در سواحل دریای عمان و خلیج فارس از جمله سواحل مکران (به ویژه حد فاصل جاسک تا چابهار) براساس چه اصولی می‌بایست صورت پذیرد. تاریخ این خطه نشان می‌دهد که به دلیل ویژگی‌های طبیعی و اقلیم خشن در خشکی و دریا جمعیت زیادی جذب این نواحی نشده‌اند. وقوع پدیده مونسون در این مناطق و طوفان‌های حاره‌ای شرایط خاصی را به منطقه تحمیل کرده که برای برنامه‌ریزی ایجاد سکونتگاه جدید باید به آن توجه کرد. ضمن اینکه یکی از مسائل مهم در این منطقه کمبود شدید آب است. یقیناً اگر شرایط زندگی و زیست در این مناطق مهیا بود، حتماً مانند خلیج فارس شهرهای ساحلی بیشتری تشکیل می‌شد بررسی تجارب بین‌المللی و منابع بالقوه ملی بیانگر این واقعیت است که جمعیت‌پذیری و استقرار صنایع در این محدوده شدنی است لیکن توسعه در این مناطق نیازمند توجه جدی به الزامات و نیازهای اساسی ساکنان آن است.

* توجه به ظرفیت‌های حمل و نقل دریایی رویکرد توسعه و تحول حمل و نقل دریایی در کشورهای پیشرو بیانگر این مطلب است که با توجه به افزایش ابعاد کشتی‌ها و نوع بسته‌بندی آنها و همچنین یکپارچگی زنجیره تأمین محصولات در آن کشورها توسعه‌های جدید دریایی و

بندری به سمت مناطقی رفته که خارج از محدوده شهر بندرها بوده و دارای ظرفیت بالاتر دریایی از جمله عمق آبخور بالای ۱۵ متر برای کشتی‌ها باشند. از این رو ضروری است که پهنه بندی استقرار صنایع با توجه به نواحی دارای پتانسیل ساخت بنادر جدید در سواحل کشور بازبینی شود. به این ترتیب، هرگونه توسعه بنادر تجاری خصوصاً در شهر بندرها و افق در نظر گرفته شده برای توسعه اقتصادی آنها با توجه به این ملاحظات بازبینی شود. به عنوان نمونه ظرفیت بندر شهید بهشتی چابهار در فاز نهایی توسعه به حدود ۳۲ میلیون تن رسیده و بندر چندمنظوره فعلی جاسک نیز در حال حاضر برای شناورهای زیر ۵۰۰۰ تن مناسب است لذا چنانچه هدفگذاری صنعتی در سواحل مکران مدنظر است، ضروری است تا به ظرفیت‌های مورد نیاز جدید بندری برای صادرات محصول یا واردات مواد اولیه توجه نمود.

*** توجه به اصول مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی :** با توجه به دستاوردهای برنامه‌های مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور که برای اکثر سواحل ایران تهیه شده یا در دست تهیه می‌باشد هرگونه برنامه توسعه این مناطق ضروری است با رعایت اصول مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی انجام شود رعایت این اصول سبب استفاده متعادل و متوازن از منابع تجدیدپذیر و تجدیدنپذیر ساحلی می‌گردد؛ به نحوی که منافع همه ذی‌نفعان در بهره‌برداری خردمندانانه از دریا و ساحل در نظر گرفته می‌شود.

*** توجه به نوآوری در حوزه دریایی :** امروزه توجه به نوآوری در حوزه‌های مختلف و تشویق و حمایت از شرکت‌های نوآور و نوآفرین استارت آپ‌ها یکی از روش‌های رونق اقتصادی توسط بخش‌های خصوصی است که برای حوزه فعالیت‌های متنوع دریایی نیز مصداق دارد.

*** استفاده از تجربیات جهانی :** دو سوم جمعیت کشورهای دنیا در فاصله کمتر از ۶۰ کیلومتری دریاها و آب‌های آزاد شکل گرفته‌اند. اصولاً تمدن‌ها و شهرنشینی‌ها از این خصیصه در رهگذر تاریخ برخوردار بوده‌اند حدود ۸۰ کلان شهر و یا شهر بزرگ که اتفاقاً قطب اقتصاد و تجارت نیز هستند، در کنار دریاها و آب‌های آزاد شکل گرفته‌اند. از طرفی در سالیان اخیر تحولات جدی در حوزه صنایع، کشتیرانی، سوخت کشتی‌ها و صنایع مرتبط با دریا صورت پذیرفته است به این ترتیب ضروری است تا از تجارب جهانی در حوزه توسعه شهری و منطقه‌ای اعم از

جمعیت پذیری و استقرار صنایع سبک و سنگین و صنایع مرتبط با دریا در پیرامون آب های آزاد استفاده گردد.

* **توجه به منابع انسانی و پشتوانه های تخصصی :** با عنایت به چند بعدی بودن موضوع و دخیل بودن مناسبات متعدد در مسئله، در این خصوص توجه به ظرفیت بالای دانشگاه ها و ارتباط آنها با صنعت و توجه جدی به جامعه علمی مشاورین بسیار حائز اهمیت است.

* **مشارکت دادن به جامعه محلی در تصمیم گیری ها :** متأسفانه مشاهده می شود که در تهیه برنامه های توسعه سرزمینی، توجه لازم به جوامع محلی صورت نمی گیرد و راه حل هایی کلیشه ای و غیر مناسب برای توسعه آن مناطق تجویز می گردد ابتدا باید پرسید که آیا همه جوامع را با یک مدل توسعه می توان ارتقا داد؟ و نیز پرسید که آیا جوامع محلی که ریشه های صدها ساله دارند حق مشارکت در تعیین سرنوشت خود را دارند یا خیر؟ امروزه ثابت شده که اجرای راهکارهای تحول و توسعه چنانچه با مشارکت جوامع محلی باشد، از نتایج بهتری برخوردار خواهد بود.

* **توجه به تسهیل امور سرمایه گذاری داخلی و خارجی :** به جهت ترغیب سرمایه گذاری داخلی و خارجی ضروری است تا موانع و محدودیت های دست و پاگیر برطرف گردیده و مشوق هایی مانند اعطای وام های کم بهره و معافیت و یا تخفیف های مالیاتی نیز در این حوزه اثرگذار می باشد.

* **توجه به حوزه پر ظرفیت گردشگری دریایی :** استفاده از قابلیت های محیطی و دریایی جهت جذب گردشگر داخلی و خارجی و در اولویت قرار دادن برنامه های بهره برداری و توسعه ای در حوزه گردشگری دریایی بسیار کلیدی است.

* **توجه به بنادر کوچک :** با عنایت به گره خوردن زندگی ساکنان شهرهای ساحلی به دریا و نقش مهم آنها در توسعه پایدار، حمایت از کسب و کارهای کوچک در مناطق ساحلی مرتبط با منابع و صنایع دریایی صورت پذیرد.

❖ نگاهی به فرصت‌ها و قابلیت‌های استان هرمزگان در توسعه دریا محور

اقتصاد دریا محور که در اصطلاح جهانی به آن اقتصاد آبی گفته می‌شود، در واقع استفاده پایدار از منابع و گستره‌های آبی اعم از اقیانوس‌ها دریاها دریاچه‌ها سواحل و جزایر برای رشد، اقتصادی بهبود وضعیت معیشت و ایجاد مشاغل است. گستره فعالیت‌های اقتصادی آبی فراتر از فعالیت‌های سنتی مانند، شیلات گردشگری و حمل و نقل دریایی تعریف شده و مستلزم صنایع نوظهور از جمله انرژی‌های تجدیدپذیر آبی‌پروری فعالیت‌های استخراج در دریا بیوتکنولوژی و زیست‌هوشناسی دریایی می‌باشد. در زیر به فهرستی از مهمترین، فرصت‌ها ظرفیت‌ها و رویکردهای توسعه استان هرمزگان مرتبط با حوزه دریایی اشاره شده است.

✓ وجود بندر بزرگ و کوچک در مناطق ساحلی استان (۵ بندر بزرگ تجاری و ۱۹ بندر تجاری و ملوانی کوچک و دارای رویه گمرکی).

✓ استقرار ۲۰۸ اسکله، سازه و تاسیسات دریایی (موج‌شکن، اسکله صیادی، اسکله تفریحی، نظامی و...) در طول سواحل و جزایر استان.

✓ ۱۴ جزیره با کارکردهای متنوع و مختلف (۱۱ مورد آنها دارای سکنه هستند).

✓ بیش از ۱۵۰۰ کیلومتر خط ساحلی (بیش از ۴۵,۳ درصد از خط ساحلی کشور و ۸۵,۲ درصد از سهم خط ساحلی جنوب کشور).

✓ ۶۹ درصد مساحت استان پهنا خشکی و ۳۱ درصد پهنا آبی (دریای سرزمینی).

✓ مساحت دریایی استان بالغ بر ۳۲ هزار کیلومتر مربع و ۱۷ درصد مساحت آبی کشور.

✓ مجاورت با خلیج فارس و دریای عمان.

✓ ۹۷ شهرستان مجاور با دریا که در مجموع ۸۳ درصد جمعیت استان را تشکیل می‌دهند.

✓ ۷۲ درصد جمعیت استان در ۲۵ کیلومتری دریا و ۷۸ درصد جمعیت استان در ۵۰ کیلومتری دریا زندگی می‌کنند.

✓ ۴۷ درصد جمعیت شهری و ۲۵ درصد جمعیت روستایی ۹ شهرستان ساحلی در ۲۵ کیلومتری دریا قرار دارند.

✓ موقعیت مکانی و جغرافیایی ویژه استان از قبیل قرار گرفتن در کناره‌های دریای عمان و خلیج فارس و نزدیکی به تنگه استراتژیک هرمز و در نهایت دسترسی به آب‌های آزاد و بین‌المللی.
✓ نقش برجسته استان در تولید ذخیره و انتقال آب و انرژی با استفاده از پتانسیل ظرفیت آب دریا.

✓ برخورداری از جاذبه‌های گردشگری گوناگون دریایی در جزایر و سواحل با ارزش ملی و فراملی به عنوان قطب‌های مهم گردشگری کشور از جمله جنگلهای حرا خورها

✓ وجود منابع طبیعی و اقلیمی متنوع خاک مستعد ساحلی گونه‌های زیستی متنوع دریایی و امکان توسعه کشت محصولات ساحلی دارای مزیت نسبی (خيار دریایی و...) به عنوان محرک فعالیت‌های اقتصادی (با تاکید ویژه بر بخش کشاورزی و محیط زیست دریایی).

✓ وجود نواحی پتانسیل‌دار معدنی از جمله ذخایر عظیم گاز و نفت در خلیج فارس و جزایر در جهت توسعه صنایع نفت گاز - پتروشیمی - شیمیایی و صنایع پشتیبان حمل و نقل - صنایع فولاد و آلومینیوم.

✓ وجود پتانسیل‌ها و زیرساخت‌های نسبتاً توسعه یافته محرک فعالیت‌های اقتصادی مانند بنادر متعدد تجاری، شیلاتی و چند منظوره، فرودگاه‌های بین‌المللی، بویژه تاسیسات عظیم بندر شهید رجایی با توجه به طرح‌های عظیم توسعه آن شامل افزایش ظرفیت کانتینری و نقش برجسته و سطح یک آن در کشور در زمینه حمل و نقل دریایی (عملیات تخلیه و بارگیری و صادرات و واردات)

✓ استقرار واحدهای بزرگ صنعتی دارای اهمیت ملی نظیر مجتمع‌های فولاد، آلومینیوم، روی و... در محدوده نوار ساحلی.

- ✓ وجود ۵ منطقه ویژه اقتصادی و ۲ منطقه آزاد تجاری که می‌توانند تحقق بخشی از اهداف چشم‌انداز توسعه کشور را عینیت بخشند.
- ✓ برخورداری از ذخایر عظیم آبزیان بویژه امکانات بالقوه توسعه فعالیت‌های پرورش میگو در ساحل و ماهی در قفس (در دریا).
- ✓ بهره برداری از ذخایر فانوس ماهیان بعنوان ماده اولیه صنایع تولید پودر ماهی تا سقف صدها هزارتن و در نتیجه تحقق اهداف نظام توسعه دریایی در زمینه عمل آوری و صادرات محصولات شیلاتی.
- وجود پالایشگاه‌های نفت و گاز و صنایع بزرگ با عملکردهای ملی که طرح‌های توسعه آنها زمینه افزایش صادرات را فراهم خواهد ساخت.
- ✓ استقرار بهینه در محور استراتژیک شمال و جنوب و توانایی برجسته آن در زمینه افزایش فعالیت‌های ترانزیتی در جهت تحقق یکی از اهداف مهم نظام توسعه دریایی کشور که هم اکنون نیز دارای بالاترین عملکردها است.
- ✓ قرار گیری در مسیر ترانزیتی از استرالیا تا جنوب شرق و جنوب شرقی - آسیای آسیای میانه - قفقاز - روسیه و شمال اروپا که می‌تواند جایگزین مسیر قدیمی و سنتی کانال سوئز گردد.
- ✓ توانایی دسترسی به مسیر شمال جنوب در مسیرهای ارتباط راه آهن - ریل دریا و دریا - ریل جاده بعنوان یک قابلیت ویژه استان
- ✓ وجود صنعت کشتی سازی با قابلیت تولید شناورهای دریایی در مجتمع کشتی سازی و صنایع فراساحل
- ✓ وجود ظرفیت های فراساحلی و پشتیبانی از صنایع و ساخت شناورهای دریایی در پس کرانه ها ، سواحل و خورها.

❖ برنامه ها و اقدامات انجام شده در استان هرمزگان در حوزه دریا

به طور کلی می توان مطابق شکل زیر استفاده از دریا در استان هرمزگان را به حوزه های متنوعی شامل حمل و نقل دریایی ساخت و تعمیر کشتی بانکرینگ، سوخت صنایع دریایی، نظامی، گردشگری ساحلی و دریایی شیلات و صنایع وابسته تقسیم بندی کرد.

- شیلات و صنایع وابسته
- بنادر و حمل و نقل دریایی و بازرگانی
- گردشگری ساحلی و دریایی
- حوزه های مختلف فعالیت دریایی
- ساخت و تعمیر کشتی و سازه های دریایی
- امور دفاعی
- بانکرینگ (سوخت رسانی به کشتی ها)

الف- برنامه ها و اقدامات انجام شده در حوزه شیلات و صنایع وابسته

با توجه به نقش آبروی پروری در تأمین، غذا اشتغال ارز آوری و توسعه روستاهای ساحلی، اقدامات بسیار گسترده ای در زمینه توسعه شیلات در استان هرمزگان صورت گرفته است.

پرورش میگو:

- ✓ احصاء، شناسایی و مطالعه بالغ بر ۵۰ هزار هکتار اراضی ساحلی.
- ✓ احداث و راه اندازی ۱۹۵۶۱ هکتار در قالب ۱۹ (سایت ۸۸۰۰ هکتار با عملکرد تولید ۲۳ هزارتن در حال بهره برداری و ۱۰۷۶۱ هکتار در دست احداث).
- ✓ صدور مجوز پرورش میگو برای متقاضیان در قالب ۱۰۶۷۰ هکتار اراضی ساحلی.
- ✓ واگذاری ۱۵۶۸۰ هکتار از اراضی به شرکت شهرک ها کشاورزی (۲۲۰۰ هکتار در دست احداث).

- پرورش ماهی در قفس :

✓ ظرفیت های شناسایی شده در پهنه های مختلف خلیج فارس و دریای عمان معادل ۲۲۸ هزارتن.

✓ احصاء ، شناسایی و مطالعه مناطق مستعد پرورش ماهی در قفس هرمزگان با ظرفیت ۱۱۳ هزار تن

✓ مجموع ظرفیت مجوزهای صادر شده برای گروه های مختلف معادل ۱۰۶ هزارتن (۳ گروه در حال بهره برداری با عملکرد تولید ۵۹۰۰ تن)

- جایگاه استان در آبی پروری کشور

✓ رتبه اول با ۴۸ ، درصد تولید میگوی پرورشی کشور (۲۲۰۸۳ تن میگو)

✓ رتبه اول با ۴۱ درصد تولید ماهی پرورشی در قفس کشور (۵۹۰۵ تن ماهی)

- صنایع شیلاتی

✓ فعالیت ۷۲ واحد شیلاتی (فرآوری بسته بندی، صنایع غذایی، سردخانه و...) در مناطق ساحلی با ظرفیت ۵۲۵ هزارتن

✓ ۱۹۰ طرح شیلاتی (فرآوری، بسته بندی، صنایع غذایی، سردخانه و...) در مناطق ساحلی با ظرفیت ۵۷۵ هزارتن در دست احداث

ب- برنامه ها و اقدامات انجام شده در حوزه ساخت و تعمیر کشتی ، شناورها و سازه های دریایی

صنعت ساخت و تعمیر شناورها یکی از صنایع استراتژیک و از شاخص های اصلی اقتصاد مقاومتی به شمار می آید که می تواند عامل توسعه صنعتی و اقتصادی هر منطقه و زمینه ای برای رشد صنایع جانبی مختلف باشد با راه اندازی مجتمع کشتی سازی خلیج فارس در هرمزگان طی سال های اخیر، اقدامات مناسبی در هرمزگان صورت گرفته است.

- ساخت و تعمیر کشتی های بزرگ و شناورهای کوچک

✓ ساخت و تعمیر ۹۴ کشتی و شناور دریایی شامل یدک کش، بارج، لندینگ کرافت و طی سالهای اخیر

✓ ساخت ۳ شناور کانتینر بر بزرگ مقیاس طی سال های اخیر

شرح	واحد	ظرفیت اسمی	عملکرد
طراحی، ساخت و تعمیرات شناورهای بزرگ	تن	۱۸۰۰۰	۱۵۰۰۰
طراحی، ساخت و تعمیرات شناورهای متوسط	تن	۱۵۰۰۰	۱۰۰۰۰
طراحی، ساخت و تعمیرات شناورهای کوچک	تن	۵۰۰۰	۳۰۰۰
جمع	تن	۳۸۰۰۰	۲۸۰۰۰

– ساخت تاسیسات فعالیتهای ساحلی و فراساحلی

ساخت، بارگیری و انتقال موفقیت آمیز ۲۵ سازه دریایی شامل جکت ها، سکوها و... مورد نیاز صنعت نفت و گاز کشور،

شرح	واحد	ظرفیت اسمی	عملکرد
طراحی، ساخت و تعمیرات شناورهای بزرگ	تن	۳۵۰۰۰	۱۰۰۰۰

– ایجاد شهرک صنعتی صنایع دریایی

ایجاد شهرک صنعتی صنایع دریایی طی سه فاز و مجموعاً در مساحتی به وسعت ۲۲۰ هکتار در منطقه ویژه اقتصادی کشتی سازی خلیج فارس در دست احداث است. عملیات احداث فاز ۱ شهرک صنعتی دریایی در محدوده ای به وسعت ۱۴۰ هکتار در سال ۱۳۹۸ به پایان رسیده است و آماده بهره برداری می باشد فازهای ۲ و ۳ شهرک صنعتی به ترتیب دارای وسعت ۵۰ و ۳۰ هکتار و در دست عملیات اجرایی می باشند.

ج- برنامه ها و اقدامات انجام شده در حوزه بنادر و حمل و نقل دریایی

مرزهای طویل جغرافیایی استان با کشورهای منطقه ای زمینه مساعدی را برای بنادر استان در تجارت منطقه ای فراهم آورده است و نقش بالقوه سامانه انبارش و توزیع را برای بنادر استان در سطح منطقه ای و زیر منطقه ای فراهم کرده است که خلاصه عملکرد آن در اطلاعات ذیل تبلور یافته است.

- ظرفیت ها و عملکرد بنادر تجاری، ملوانی و مسافری

- ✓ توسعه بنادر و ارتقاء ظرفیت اسمی بنادر تجاری استان تا حدود ۱۰۰ میلیون تن.
- ✓ توسعه ظرفیت کانتینری بنادر تجاری استان بندر شهید رجایی در رقابت با سایر بنادر منطقه و بمنظور رسیدن به هدف ۸,۳ میلیون برای پهلوگیری شناورهای با ظرفیت ۱۸۴۰۰ TEU و تناژ ۱۸۵۰۰۰ DWT.
- ✓ توسعه و ارتقاء بنادر مسافر بری با ظرفیت جابجایی مسافر دریایی تا حدود ۲۰ میلیون نفر.
- ✓ استقرار ۱۲ دستگاه جرثقیل کانتینری سوپر پست پاناما کس.
- ✓ تکمیل زیرساخت های بنادر کوچک استان بویژه در شرق و غرب استان شامل توسعه اسکله ها، محوطه سازی، ساختمان های اداری زیرساخت های گردشگری، انبارها و ...
- ✓ اخذ مجوز ۱۳ مرز مجاز دریایی برای انجام رویه های ملوانی و صادراتی در مناطق ساحلی و بنادر کوچک استان.
- ✓ ایجاد زیرساخت های ریلی در بندر و ساخت ترمینال های کانتینری و نفتی ریلی برای کاهش هزینه های حمل و نقل.
- ✓ توسعه سرمایه گذاری بخش غیر دولتی از طریق سرمایه گذاری در ایجاد ترمینال ها صورت می پذیرد.

ردیف	شرح	استان	واحد
۱	ظرفیت اسمی تخلیه و بارگیری بنادر تجاری	۱۰۰	میلیون تن
۲	ظرفیت اسمی کانتینری بنادر تجاری	۵.۷	میلیون TEU
۳	ظرفیت جابجایی مسافر دریایی در بنادر	۲۰	میلیون نفر
۴	طول اسکله های بنادر اصلی و تجاری	۸۰۰۰	متر
۵	مساحت اراضی بنادر اصلی و تجاری	۵۱۰۰	هکتار

هکتار	۲۲۰	مساحت محوطه باراندازها و انبارهای روباز بنادر	۶
هکتار	۳۳	مساحت انبارهای سرپوشیده بنادر اصلی و تجاری	۷
شرکت	۵۵۰	شرکت های فعال در کارگزاری ترابری دریایی و بندری	۸

– مشارکت در خصوص تدوین طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور

استان هرمزگان از جمله استان‌های پیشرو در تدوین طرح مذکور بوده و بیش از ۴۷ گزارش در این طرح در بخش‌های مختلف تدوین گردیده است و برنامه‌های مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی هر شهرستان به تفکیک ذکر شده است. از اهداف مهم این طرح می‌توان به موارد زیر اشاره نمود.

✓ دستیابی به توسعه پایدار در استفاده‌های چندگانه از مناطق ساحلی با ظرفیت‌یابی محیطی مناطق ساحلی

✓ فقرزدایی و رفع محرومیت در مناطق توسعه نیافته ساحلی با معرفی مناسب شکل توسعه اقتصادی و اجتماعی

✓ حفظ محیط زیست شکننده مناطق ساحلی و کاهش آسیب‌پذیری مناطق ساحلی و ساکنان آن نسبت به خطرات طبیعی و مصنوعی

✓ تهیه طرح هماهنگی دستگاه‌های مرتبط با سواحل به منظور کاهش و رفع تداخل فعالیت‌ها

✓ تقویت پشتوانه قانونی برای استفاده و مدیریت از مناطق ساحلی

✓ بسترسازی برای پدافند غیر عامل در مناطق ساحلی کشور

✓ امکان‌سنجی جلب مشارکت مردمی در بهره‌برداری و مراقبت از مناطق ساحلی

د- برنامه‌ها و اقدامات انجام شده در حوزه بانکرینگ سوخت

صنعت سوخت‌رسانی به کشتی‌ها (بانکرینگ) مزایای زیادی دارد که از بین آنها می‌توان به رونق اقتصادی منطقه ارتقای جایگاه جهانی به ویژه در حوزه‌های اقتصاد و سیاست کاهش میزان

قاچاق سوخت، ارزآوری و کاهش نرخ بیکاری، اشاره کرد. با توجه به تردد سالانه بیش از ۵۰ هزار کشتی از تنگه هرمز، هدف گذاری بانکرینگ در برنامه ششم توسعه کشور دسترسی به سهم ۵۰ درصد از بازار سوخت رسانی به کشتی ها در منطقه خلیج فارس و دریای عمان تا پایان برنامه تعیین گردیده است، لیکن عملاً هم اکنون این سهم معادل ۱۰ درصد می باشد.

✓ ایجاد اولین بندر نفتی جهت ارائه خدمات بانکرینگ سوخت رسانی به کشتی ها و صادرات محصولات و فرآورده های تولیدی پالایشگاه های کشور.

✓ مشارکت جویی از شش شرکت بخش خصوصی در زمینه ایجاد زیرساخت های لازم بانکرینگ بویژه انبار ذخیره سازی، تاسیسات نگهداشت و تاسیسات بارگیری.

✓ ساخت بیش از ۳۷۰ هزار متر مکعب برای ذخیره سازی فرآورده های نفتی در بندر خلیج فارس واقع در منطقه ویژه اقتصادی شهید رجایی.

✓ هدف گذاری ساخت مخازن با ظرفیت ذخیره سازی ۱/۵ میلیون متر مکعب تا پایان سال ۱۴۰۳.

ه - عمده فعالیت های صورت گرفته در حوزه صنعت گردشگری ساحلی و دریایی

برای استفاده از صنعت گردشگری ساحلی و دریایی، در طی سالهای اخیر با راهبری مدیریت استان و مشارکت بخش خصوصی زیرساختها و امکاناتی مانند شناورها و قایقهای تفریحی ساخت و احداث اسکله های تفریحی پارکهای ساحلی، بوم گردیها در جزایر و... در اولویت قرار داشته است.

- موقعیت و جایگاه استان در حمل و نقل مسافران دریایی

✓ ۹۵ درصد حجم کل حمل و نقل مسافران دریایی کشور

✓ ۱۰۰ درصد عملیات حمل خودرو در مسیر سرزمین اصلی به جزایر

✓ ساخت اولین بندر مسافری دریایی تخصصی کشور در بندر شهید حقانی و آماده سازی فعالیت

۱۳ بندر دیگر در زمینه حمل مسافران دریایی

✓ نوسازی ناوگان حمل و نقل مسافری دریایی با استفاده از ۶۰ شناور مدرن مسافری جهت

تردد مسافر و گردشگر دریایی

- آمار مجوزهای صادر شده مجتمعهای تفریحی در حوزه ساحلی و دریایی

✓ فعالیت بیش از ۱۰۰ واحد بوم گردی محلی در جزایر استان
 ✓ فعالیت ۴ مجتمع گردشگری ساحلی با ظرفیت مجموعاً ۳۰۰ نفر در استان
 ✓ تعداد ۵ پروژه با عنوان مراکز گردشگری ساحلی و اقامتگاه بومگردی در حال ساخت
 ✓ که صدور موافق اصولی برای ۶۰ واحد با عنوان مجتمع گردشگری ساحلی و مراکز گردشگری ساحلی

✓ ساماندهی و صدور پروانه بهره‌برداری برای ۱۷۵ فروند قایق تفریحی در استان
 ✓ ساماندهی و صدور مجوز برای ۱۵۶ فروند قایق تفریحی با هماهنگی اداره کل بنادر و دریانوردی استان در دست اقدام ایجاد و بهره‌برداری از ظرفیت‌های گردشگری دریایی از جمله در جزیره هرمز و در جزایر قشم، لارک، ابوموسی، هنگام و سایر نقاط مستعد استان در نوار ساحلی

✓ ساخت شش فروند اسکله فلزی شناور مخصوص پهلوگیری شناورها تجسس و نجات
 ✓ ساخت و نصب شش فروند اسکله شناور فلزی گردشگری و دسترسی (گورزین، سهیلی، کوهستک، هنگام، خمیر، لنگه)

۳- عمده فعالیت‌های صورت گرفته در خصوص توسعه سواحل مکران

الف-انجام مطالعات عمرانی، اقتصادی و اجتماعی منطقه توسط ستاد توسعه سواحل مکران براساس مطالعات انجام شده مهمترین قابلیت‌های این منطقه عبارتند از :
 ✓ وجود سواحل مناسب.

✓ اراضی و پس کرانه‌های مناسب در امتداد ساحل.
 ✓ وجود بسترهای عالی برای ترانزیت و کشتیرانی تجاری.
 ✓ وجود مناطق دریایی ارتش و پایگاه‌های دریایی سپاه.
 ✓ وجود شرایط لازم برای گسترش یگان‌های نظامی.
 ✓ وجود خلیج‌های کوچک (خورها).

- ✓ وجود سواحل با قابلیت‌های دفاعی مناسب.
 - ✓ وجود زمینه همگرایی سران طوایف و قبایل با نظام جمهوری اسلامی.
 - ✓ آبهای آزاد و عمق عملیاتی مناسب در دریای عمان.
 - ✓ وجود پایگاه‌های هوایی و پدافند هوایی ارتش در منطقه.
 - ✓ انطباق منطقه بندی نظامی با تقسیمات سیاسی.
- بر اساس مطالعات انجام شده مهمترین محورهای توسعه این منطقه عبارتند از :
- ✓ ترانزیت بین‌المللی کالا در کریدورهای شمال به جنوب و شرق به غرب.
 - ✓ توسعه میادین و پایانه‌های نفت و گاز.
 - ✓ ایجاد و توسعه هاب سوم پتروشیمی ایران.
 - ✓ گسترش سکونتگاه‌های مدرن.
 - ✓ مبادله‌ی منطقه‌ای و بین‌المللی دانش و فناوری.
 - ✓ توسعه‌ی شیلات، کشاورزی و صنایع غذایی.
 - ✓ توسعه‌ی زیرساخت‌های صنعتی و بازرگانی.
 - ✓ مبادلات فرهنگی و توسعه صنایع دستی و گردشگری.
 - ✓ تأمین آب و برق پایدار ارتقاء بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
 - ✓ افزایش امنیت سرمایه گذاری و توسعه همکاری‌های بین‌المللی اقتصادی.
- ب- فعال سازی و عملیاتی نمودن فرصت سرمایه گذاری منطقه سواحل مکران :**
- در بخش شیلات :** توسعه و بازسازی ناوگان صیادی - پرورش میگو و آبزیان - پرورش ماهی در قفس - توسعه‌ی صنایع تبدیلی و فرآوری آبزیان.
- **در بخش کشاورزی :** توسعه‌ی گلخانه، توسعه‌ی تولید میوه‌های گرمسیری، توسعه‌ی گونه‌های گیاهی.
- **گردشگری :** هتل‌سازی - توسعه مجتمع‌ها و دهکده‌های تفریحی - اکوتوریسم دریایی - توسعه‌ی کلاب‌های دریایی ورزشی - توسعه‌ی دهکده‌های درمانی.

- حمل و نقل و ترانزیت : توسعه‌ی بنادر کوچک و بزرگ، ایجاد شهر فرودگاهی در چابهار - توسعه‌ی شبکه‌ی ریلی کریدورهای شمال-جنوب، شرق-غرب- توسعه‌ی راه‌ها - توسعه‌ی ترانزیت ترکیبی - ایجاد پارک لجستیک.
- شهر سازی : ایجاد شهر جدید تیس - ایجاد شهر جدید جاسک - توسعه‌ی شهرهای موجود در منطقه.
- نفت و گاز : - شبکه‌های انتقال نفت و گاز (خط لوله) - ایجاد پایانه دوم نفتی در جاسک - احداث پالایشگاه‌ها.
- پتروشیمی : طرح هاب سوم پتروشیمی (نگین مکران) - ایجاد صنایع پتروشیمی.
- صنعت : ایجاد شهرک صنعتی جاسک - احداث صنایع فولادی در جاسک و چابهار - احداث صنایع تولید آلومینیوم - احداث صنایع فروکروم.
- نیروگاه و آب شیرین کن : ایجاد نیروگاه‌های کوچک مقیاس - ایجاد نیروگاه‌های بزرگ سیکل ترکیبی - ایجاد نیروگاه‌های بادی و خورشیدی - ایجاد آب شیرین کن‌های کوچک و بزرگ مقیاس.

۴- مناطق آزاد، مناطق ویژه اقتصادی و جزایر با قابلیت ارائه الگوهای اقتصاد دریا

محور

منطقه آزاد و ۵ منطقه ویژه اقتصادی و ۱۴ جزیره بزرگ و کوچک که با توجه به قابلیت‌ها و ظرفیت‌ها و قرار گرفتن در وجود دو قلب عرصه‌های آبی می‌توانند از یک سو بهترین ارائه دهنده الگوهای توسعه و بهره‌وری از عرصه‌های آبهای سرزمینی باشند و از دیگر سو به عنوان خط مقدم جنگ اقتصادی و رونق تولید و صادرات، نقشی تعیین کننده و تاریخی ایفا نمایند. لذا لازم است که این مهم به عنوان یک گفتمان غالب ملی و راهبردی مورد توجه قرار گیرد و در نظام برنامه‌ریزی کشور بشکلی تخصصی تا حصول به نتیجه مطلوب پیگیری شود.

۵- مهمترین مأموریت‌های توسعه‌ای (دریامحور) هرمزگان بر مبنای سند توسعه و سند

آمایش سرزمین استان

✓ توزیع مناسب جمعیت و فعالیت‌های اقتصادی در مناطق راهبردی با تأکید بر شرق و غرب استان، به عنوان مراکز جمعیتی فعال در حوزه صادرات نفت گاز و پتروشیمی، بازرگانی و گردشگری

✓ توسعه بنگاه‌های اقتصادی کلان (صنایع کشتی‌سازی، فولاد، آلومینیوم، آبی‌پروری و...) و تقویت زنجیره‌های ارزش با تأکید بر استقرار صنایع کوچک و اشتغال‌زا.

✓ توسعه اقتصاد متنوع و پایدار مبتنی بر بازرگانی، صنعت، گردشگری، کشاورزی، صادرات انرژی و تولیدات معدنی.

✓ توسعه اقتصاد دریامحور و تأثیرگذار به عنوان یکی از دروازه‌های جنوبی تعاملات ایران.

✓ تقویت تعاملات منطقه‌ای در جهت افزایش صادرات و ترانزیت کالا از مناطق آزاد و ویژه.

✓ افزایش ظرفیت‌ها و تعداد بندرگاه‌ها و فعالیت‌های حمل و نقل دریایی با توجه به جهت‌های موجود و سیاست‌های کلان ملی برای حمایت از اجرای آن.

✓ تنوع بخشی در منابع تولید انرژی و افزایش سهم انرژی‌های نو و تجدید پذیر.

✓ مدیریت پایدار محیط زیست با رویکرد مشارکتی و تأکید بر موضوعاتی همچون پیشروی کویر و بیابان‌زایی، گسترش شوره‌زارها، مقابله با آلودگی محیط زیست دریایی و تخریب منابع پایه استان هرمزگان.

✓ توسعه و ساماندهی مجدد فعالیت‌های صنعتی پایه و آب بر به ویژه صنایع بالادستی به ویژه در سواحل دریای عمان پس از انجام ارزیابی راهبردی زیست محیطی.

✓ همسوسازی اهداف و عملکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی و سازمان‌های ملی توسعه‌گرا با اهداف توسعه منطقه.

✓ اصلاح ساختار فضایی خدمات زیرساخت‌ها و شبکه ارتباطی استان از طریق توسعه و تجهیز محورهای اصلی ارتباطی در کریدورهای بین‌المللی و ایجاد شبکه ترانزیتی و ارتباطی قوی بین مراکز اقتصادی بزرگ استان.

❖ جمع بندی و پیشنهادها

بر اساس مطالب، فوق‌اهم نکات کلیدی و بایسته‌های توسعه دریامحور و اقتصاد دریا مشتمل بر موارد ذیل بوده و لازم است مورد توجه تمامی دستگاه‌ها و نهادهای اجرایی نظارتی از جهت برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری اجرا و پایش برنامه‌ها قرار گیرد.

در ابتدایی‌ترین و کلیدی‌ترین، اقدام لازم است تا تصویر کلان و روشن اقتصاد دریامحور برای تمامی کنشگران توسعه ترسیم شود. در این خصوص می‌بایست تعاریف چندوجهی در این حوزه بازگو شده و پس از اشتراک نسبی در برداشت و درک از موضوع رویکرد اقتصاد دریامحور به عنوان یک الزام کشور به دستگاه‌ها و سازمان‌های درگیر ابلاغ و مطالبه گردد.

با اتخاذ، پیگیری و پایش سیاست‌های قابل اعتماد فرصت‌های از دست رفته توسعه پایدار سواحل کشور جبران گردد. در این خصوص، مثالی است که می‌گویند بهترین زمان برای کاشت درخت ۱۵ سال پیش، بود حالا که این ۱۵ سال را از دست داده‌ایم همین امروز یک نهال بکاریم. رویکرد توسعه خواهی نسل امروز باید به رویکرد توسعه آگاهی و توسعه آفرینی تبدیل شود و الزامات متناسب با هر کدام را پیدا نماید. در این زمینه وظیفه نهادهای اجتماعی علمی آموزشی و فرهنگی بسیار مؤثر خواهد بود.

لزوم احترام به مثلث طلایی «زمان - قاعده و ضابطه - برنامه» می‌بایست در تمامی دستگاه‌ها و سازمان‌ها و نهادهای کشور فراگیر شود. اهمیت زمان در این موضوع نهفته است که باید بین یک روز و یک ماه و یک سال برای هر دستگاه و یا سازمان متولی تفاوت وجود داشته باشد. درگیر بودن جدی پنج دولت اخیر به مسئله توسعه مکران و عدم تحقق جدی توسعه در این منطقه بیانگر اهمیت زمان و ارزش آفرینی در بستر زمان است در خصوص قاعده و قانون نیز می‌توان بیان نمود که مبنای تصمیمات می‌بایست منافع ملی کشور باشد و این تصمیمات باید منطقی، هدفمند، شفاف و تحقق پذیر با توجه به شرایط عمومی کشور باشد در مورد برنامه نیز باید تأکید کرد که هر ایده خام شفاهی تست نشده برنامه نیست. در برنامه باید معلوم باشد که چه کسی در کجا چه وظیفه و اقدامی را در چه زمانی باید انجام دهد.

در توسعه دریامحور و اقتصاد، دریا چیزی به عنوان می‌انبر وجود ندارد میانبر یعنی پذیرفتن کجراهه و مسیرهای انحرافی از توسعه پایدار ملی. اگر قرار باشد تا همه کجراهه‌های متصور امتحان شوند و اصطلاحاً بر مسیر سعی و خطا قدم برداشته شود، در بهترین حالت کشور در آینده‌ای بسیار دور در مسیر درست توسعه قرار می‌گیرد در حالی که منابع و سرمایه‌های طبیعی و انسانیمان از دست رفته که این خودش یک خسارت جدی تلقی می‌گردد و در این حالت نسل امروز امانتدار خوبی برای آیندگان نبوده و آنها این نسل را بازخواست جدی خواهند نمود.

نهادهای اقتصادی و سیاسی وظیفه ریل‌گذاری توسعه را برعهده دارند و فعالان اقتصادی کارآفرینان و بخش خصوصی متأثر از همین ریل‌گذاری هستند. طبیعی است که اگر ریل‌گذاری در بستر ناپایدار و رو به مقصد نامطمئن باشد، نمی‌توان انتظار داشت که با حرکت در آن به هدف توسعه دست یافت. اصولاً، برنامه و اجرای آن خصوصاً در سواحل جنوب کشور و با توجه به شرایط اقلیمی و محدودیت منابع و انرژی به صورت دستوری منتهی به نتیجه مطلوب نمی‌شود جمعیت و صنعت در بخش خصوصی و خارجی خودش را با دستور منطبق نمی‌کند ولی تجربه نشان داده که خودش را با برنامه درست و منطقی و همه جانبه تطبیق داده و به آن اعتماد کرده است.